

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ

Голубенко Н.І.

*кандидат філологічних наук, доцент,
Київський національний лінгвістичний університет*

ЕМОТИВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ МОДАЛЬНОСТІ У ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Впровадження у перекладознавчу науку антропоцентричної парадигми (Д.О. Добровольський, В.А. Маслова, В.М. Телія та ін.), в межах якої мовні явища розглядаються в тісному взаємозв'язку з людиною, його свідомістю і світорозумінням, визначило активне дослідження в різних галузях сучасної лінгвістики процесів концептуалізації і категоризації дійсності.

Вираз емоційного стану – одна з головних рис, що відрізняє художню літературу від інших літературних напрямків. Торкаючись сфери нераціонального сприйняття, емотивність тексту спрямована в першу чергу на те, щоб викликати у реципієнта певну емоційну реакцію, психологічний резонанс, і, за допомогою чуттєвого повідомлення, надати йому більш яскравої, виразної картини раціональної сторони художнього твору, піднести концептуальний, ідеологічний, естетичний задум автора в живій і органічній формі. Відповідно здійснюється прагматичний вплив на читача, що є одним із основних функцій емотивності.

Феномен емотивності сьогодні є маловивченим з точки зору перекладознавчої науки, де одногласно відзначається відсутність способу адекватної передачі емотивного змісту висловлювання і тексту на іноземну мову. Відомі підходи до вирішення проблеми про співвідношення раціонального та емоційного в мові та мовленні, про способи вербалізації емоцій досить суперечливі. Протириччя обумовлені, з одного боку, труднощами вирішення фундаментальних мовознавчих завдань, а з іншого – є наслідком відсутності єдиної психологічної концепції емоцій, на якій би базувалися лінгвістичні

дослідження емотивності. Спори про емотивність тривають і сьогодні, але загальноновизнаним в сучасному мовознавстві є той факт, що дослідження даного феномена не може обмежуватися традиційними одиницями мови. Багато питань, пов'язані з вивченням динаміки емотивного значення, емотивної валентності, емотивної комунікації і прагматики, виявляються на лексичному і навіть синтаксичному мовних рівнях.

В.І. Шаховський вважає, що «емотивної текст – висловлювання усне / письмове в межах однієї і більше пропозицій, емоційно описує дійсність та передає як фактуальну, так і емоційну інформацію (або тільки її) за допомогою мінімум одного емотивного елемента, що виражає певну емоцію, що більш-менш адекватно усвідомлюється усіма комунікантами даної ситуації» [2, с. 22]. Емотивом, також слідом за В.І. Шаховским, в роботі розцінюється будь-яка «мовна одиниця, в семантичній структурі якої є емоційна частка у вигляді семантичної ознаки, семи, семного конкретизатора, значення, завдяки чому ця одиниця адекватно вживається усіма носіями мови для вираження емоційного стану мовця» [2, с. 17].

Розглядаючи категорію емотивності, аналізуємо три підходи до вивчення способів і засобів вираження даної категорії – філософський, психологічний і лінгвістичний. Що більш, при філософському підході емоційність розуміється як основна атрибутивна риса людини. При психологічному підході виділяють когнітивні і мотиваційні теорії емоцій, акцент робиться на тому, що люди можуть не тільки відчувати якісь емоції, але і віддавати собі звіт в тому, що вони відчувають ці емоції, при цьому кожна особистість відчуває різні емоції в залежності від ситуації. При лінгвістичному підході емоційні стани людини передаються за допомогою емотивів. Відзначають недостатню розробленість основних питань теорії емотивності через відсутність єдиного наукового визначення емоції як специфічної категорії.

Ми дійшли висновку, що слід розмежовувати поняття емотивності із суміжними їй поняттями емоційності, експресивності, образності, які є вираженням категорії модальності. Під емоційністю розуміється психічна властивість людини відчувати емоції; категорію експресивності відносять до комунікативної категорії; оцінність має

як раціональну, так і емоційну основу; взаємозв'язок понять емотивності і образності носить двосторонній характер.

Отже, розмірковуючи про потенційні способи удосконалення художнього перекладу емоційно навантажених текстів, на підставі зроблених спостережень можна відзначити по можливості більш гнучкого і сміливого ставлення до української мови. Наприклад, перекладачам рекомендується взяти на озброєння англійський принцип компресії фраз: контекст нерідко приходиться на допомогу і вносить достатню ясність не тільки в іншомовний, а й рідний художній твір, а надмірна словникова перевантаженість не виражає емотивності висловлювання, де вкрай важлива компактна образність і небагатослівність, а отже і модальність тексту в цілому.

Список використаних джерел:

1. Комиссаров В. Общая теория перевода. Москва : ЧеРо, 2000. 136 с.
2. Шаховский В.И. Категоризация эмоций в лексико-семантической системе языка. Воронеж, 1987.
3. Janney R. Toward a Pragmatics of Emotive Communication. *Journal of Pragmatics*. 1994. V. 22. P. 325–373.
4. Portner P. Modality. Oxford : Oxford University Press, 2009. 302 p.

Кузнцова А.С.

асистент,

Київський національний університет культури та мистецтв

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АКРОНІМІВ ТА АБРЕВІАТУР

Із початком нового тисячоліття розвиток технологій набув нових обертів. Внаслідок цього, у сучасному житті кожна людина хоча б іноді користується різними пристроями, які полегшують спілкування або ж виконання певної роботи. Багато людей вже й не уявляють життя без цих технологічних новинок, та часто використовують їх у повсякденному житті.